

Τριμ. Διοικ. Πρωτ. Χανίων 185/1989

Πηγή: Ε.Δ.Κ.Α. ΛΑ' 1989, σ. 705

Περίληψη: Εργατικό ατύχημα και το συμβάν από υπέρμετρη προσπάθεια ή κάτω από εξαιρετικώς δυσμενείς συνθήκες, έστω και αν προϋπήρχε νόσος η οποία δεν εμπόδιζε την εργασία (Περίπτωση εμφράγματος του μυοκαρδίου). Το αναιτιολόγητο ιατρικών γνωματεύσεων επηρεάζει τη νομιμότητα της επί τούτων στηριζομένης κρίσης.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος: κ. ΙΠΠ. ΦΟΥΚΑΡΑΚΗΣ

Εισηγητής: κ. ΕΥΣΤ. ΚΙΡΜΙΖΟΓΛΟΥ

Δικηγόροι: κ.κ. Πολ. Λαγουδάκης, Γιάννης Γεωργακάκης

Στο άρθρο 8 περ. 4 του ΑΝ 1846/1951 ορίζεται η έννοια του όρου ατύχημα ως το "εν τη εργασία ή εξ αφορμής ταύτης βίαιον συμβάν και την επαγγελματικήν ασθένειαν", ενώ σύμφωνα με το άρθρο 34 του ιδίου Α.Ν. "Δια την χορήγησιν των παροχών ασφαλίσεως, δεν απαιτείται η συμπλήρωσις των καθοριζομένων εν άρθροις 28, 31, 32 και 35 ημερών εργασίας, εάν το γεγονός το θεμελιούν τρεις παροχάς δικαίωμα οφείλεται εις βίαιον συμβάν, επελθόν κατά την εκτέλεσιν της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής ή εις επαγγελματικήν ασθένειαν..." Κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων, εργατικό ατύχημα υπάρχει όχι μόνο στην περίπτωση που ο θάνατος ή η ανικανότητα για εργασία του ασφαλισμένου οφείλονται σε βίαιο εξωτερικό γεγονός που συνέβη κατά την εκτέλεση της εργασίας ή έχει αφορμή αυτή, αλλά και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ανωτέρω συνέπειες οφείλονται σε υπέρμετρη προσπάθεια την οποία κατέβαλε σε δεδομένο χρόνο ο εργαζόμενος για να ανταποκριθεί σε ασυνήθεις όρους εργασίας, ή στο γεγονός ότι υποχρεώθηκε να εργαστεί για ωρισμένο χρόνο κάτω από εξαιρετικώς δυσμενείς συνθήκες (ΣΤΕ 3945/87 ΕΔΚΑ 1988/97, 4953/87 ΕΔΚΑ 1988/332, 2006/88 ΕΔΚΑ 1988/625, ΣΤΕ 103/84 ΕΔΚΑ 1984/432, 2248/84 ΕΔΚΑ 1985/22, 2508/85 ΕΔΚΑ 1986/88, 1588/85 ΕΔΚΑ 1986/21, 2619/85 ΕΔΚΑ 2986/30, 3743/1983 ΕΔΚΑ 1984/228, 3350/86 ΕΔΚΑ 1986/738). Σε

όλες τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει εργατικό ατύχημα και όταν ο ασφαλισμένος υπέφερε ήδη εκ της νόσου, εκ της οποίας κάτω από τις παραπάνω συνθήκες πέθανε ή κατέστη ανάπηρος, η οποία όμως (νόσος), υπό τους συνήθεις όρους εργασίας, δεν τον εμπόδιζε στην εργασία του και η οποία επιδεινώθηκε κατ' ακολουθία των παραπάνω δυσμενών συνθηκών (ΣΤΕ 762/1988 ΕΔΚΑ 1988/344, 3945/1987 ΕΔΚΑ 1988/97, 3660/1988 ΕΔΚΑ 1987/144, 3602/86 ΕΔΚΑ 1987/397, 3261/85 ΕΔΚΑ 1986/150, 2248/84 ΕΔΚΑ 1985/22, 1303/76 ΕΔΚΑ 1976/479, 197/75 ΕΔΚΑ 1975/397, 3290/74 ΕΔΚΑ 1975/25). Εξάλλου, κατά τον Καν. Ασφαλ. Αρμοδ. ΙΚΑ (ΑΥΕ 57440/13λ 1.53 ΦΕΚ 33Β') και ειδικότερα κατά τα άρθρα 6, 24 επ. και 29 αυτού, οι μεν διοικητικές Υπηρεσίες του Ιδρύματος είναι αρμόδιες προς διαπίστωση σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, μετά από έρευνα και εκτίμηση των συνθηκών εργασίας, εάν συνέβη στον ασφαλισμένο βίαιο εξωτερικό συμβάν, οι δε υγειονομικές υπηρεσίες, επιλαμβανόμενες από ιατρικής άποψης, αποφαίνονται αιτιολογημένα και δεσμευτικά για τα ασφαλιστικά όργανα, περί της φύσης των αιτίων, της έκτασης και της διάρκειας της πνευματικής ή σωματικής πάθησης, του ασφαλισμένου και περί της σχέσης αυτής προς το ατύχημα ως και επί θανόντων, περί των αιτίων του θανάτου και των συνθηκών αυτού, ως επίσης και περί της ύπαρξης ή μη, αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της υπ' αυτών διαπιστωθείσης πάθησης ή του θανάτου και του ατυχήματος. Οι ως άνω γνωματεύσεις των υγειονομικών επιτροπών είναι υποχρεωτικές για τα ασφαλιστικά όργανα ως και για τα επιλαμβανόμενα, κατόπιν άσκησης προσφυγής, διοικητικά δικαστήρια, εφόσον εκδίδονται κατά τον προσήκοντα τρόπο και περιέχουν ειδική αιτιολογία επί των ανηγόντων στην αποκλειστική αρμοδιότητα αυτών ιατρικής φύσεως θεμάτων, τα δε ασφαλιστικά όργανα του ΙΚΑ ως και τα διοικητικά πρωτοδικεία, τα οποία αποφαίνονται τελικώς, υποχρεούνται να αξιώνουν την ειδική αιτιολόγηση των ιατρικών τούτων γνωματεύσεων, παραπέμπονται και πάλι την υπόθεση στις υγειονομικές επιτροπές προς συμπλήρωση και διευκρίνιση των ανακυπτόντων ιατρικής φύσης ζητημάτων, γιατί το αναιτιολόγητο των ιατρικών γνωματεύσεων επηρεάζει και τη νομιμότητα της επί τούτων στηριζόμενης κρίσης τόσο των ασφαλιστικών οργάνων, όσο και των διοικητικών πρωτοδικείων (ΣΤΕ 4502/88 ΕΔΚΑ 1989/230, 4953/87, ΕΔΚΑ 1988/332,

3945/87 ΕΔΚΑ 1988/97, 2006/88 ΕΔΚΑ 1988/ 625, 3261/85 ΕΔΚΑ 1986/150, 1588/85 ΕΔΚΑ 1986/21 κλπ).

Στην προκείμενη περίπτωση από τα στοιχεία του φακέλλου της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Ο καθού η προσφυγή, εκδοροσφαγέας, ασφαλισμένος στο ΙΚΑ, υπέβαλε στο Υπ/μα ΙΚΑ Χανίων την από 31.12.1984 δήλωση ατυχήματος, σύμφωνα με την οποία στις 21.12.84 ημέρα Παρασκευή και περί ώρα 7.30 π.μ. ενώ εργαζόταν στα Δημοτικά Σφαγεία Χανίων (σφαγή και εκδορά ζώων), ένοιωσε τρομερούς πόνους στο στήθος και στην πλάτη, δυσκολία στην αναπνοή και πλήρη ατονία. Μεταφέρθηκε στο Γεν. Νοσοκομείο Χανίων όπου διαπιστώθηκε ότι υπέστη οξύ έμφραγμα του προσθίου τοιχώματος του μυοκαρδίου. Παραπέμφθηκε στα αρμόδια υγειον. όργανα εκ των οποίων η μεν ΑΥΕ με την 293/85 γνωμάτευση αποφάνθηκε ότι "το οξύ έμφραγμα μυοκαρδίου που υπέστη ο ασφαλισμένος οφείλεται σε βίαιο συμβάν", η δε ΒΥΕ με την 172/85 γνωμάτευση ότι "το εν λόγω περιστατικό είναι κοινή νόσος και όχι ατύχημα αφού στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν αναφέρθηκε κάκωση". Ακολούθως, ο πιο πάνω Δ/ντής (και κατόπιν της από 4.9.1987 έκθεσης έρευνας του αρμοδίου υπαλλήλου του αυτού Υπ/τος) με την 481/85 απόφασή του, χαρακτήρισε την περίπτωση του ασφαλισμένου ως κοινή νόσο και απέρριψε τη δήλωση ατυχήματος που υπέβαλε, αφού προηγουμένως έλαβε υπόψη του τη γνωμάτευση της ΒΥΕ, καθώς και την από 4.4.1985 έκθεση στεφανιογραφικού ελέγχου του ΜΤΣ, σύμφωνα με την οποία ο ασφαλισμένος παρουσιάζει στεφανιαία καρδιοπάθεια (νόσος δύο αγγείων). Τα ίδια δέχτηκε η αυτή Επιτροπή με την 105/89 γνωμάτευσή της (η οποία εκδόθηκε σε εκτέλεση της παραπάνω προδικαστικής απόφασης). Ειδικότερα σύμφωνα με τη νέα αυτή γνωμάτευση, "στον ασφαλισμένο που έχει κάνει στεφανιογράφημα, δεν υπάρχει έμφραγμα μυοκαρδίου αλλά στεφανιαία νόσος των αγγείων, η οποία είναι χρόνια κοινή νόσος και όχι νόσος εξ εργατικού ατυχήματος". Με την προσβαλλόμενη απόφαση η ΤΔΕ έκρινε αντίθετα αφού προηγουμένως έλαβε υπόψη της τις καταθέσεις ενώπιον της των μαρτύρων (συναδέλφων του καθού), Β.Γ. και Κ.Α. και χαρακτήρισε το περιστατικό ως εργατικό ατύχημα. Ήδη, με την κρινόμενη προσφυγή ο Δ/ντής του παραπάνω Υπ/τος ζητεί την ακύρωση της απόφασης αυτής, ισχυριζόμενος ότι η πάθηση του εν λόγω ασφαλισμένου δεν οφείλεται σε βίαιο και αιφνίδιο εξωτερικό συμβάν ή καταβολή ιδιαίτερης κοπιώδους προσπάθειας, αλλά σε εσωτερικά

όργανα αίτια, ενόψει του ότι, όπως προκύπτει από την έκθεση έρευνας και τη μαρτυρική κατάθεση που λήφθηκαν κατά τον αμέσως, μετά το συμβάν, χρόνο, η εργασία που εκτελούσε ο ασφαλισμένος κατά τον κρίσιμο χρόνο ήταν η συνηθισμένη. Προς αντίκρουση των λόγων της προφυγής ο καθού επικαλείται ότι το ατύχημα συνέβη σε χρόνο (21.12.84) κατά τον οποίο ήταν αυξημένη η ζήτηση και κατανάλωση κρέατος εξ αιτίας των επικειμένων εορτών των Χριστουγέννων και συνέπεια αυτής υπήρχε υπερβολικός φόρτος εργασίας, μεγαλύτερος του συνηθισμένου, αλλά και το ωράριο εντελώς διαφορετικό του συνήθους, αφού η έναρξή του έγινε την 3^η π.μ. ώρα, ενώ το σύνηθες ωράριο αρχίζει την 7^η π.μ. ώρα και συνεπώς αυτός εργάστηκε κάτω από ασυνήθεις όρους εργασίας καταβάλλοντας υπέρμετρες προσπάθειες, κάτω από δυσμενείς συνθήκες υπερβολικού κρύου και υγρασίας αφού ο χρόνος του ατυχήματος (21.12.84 και πολύ πρωί) τοποθετείται ασφαλώς στο μέσον του Χειμώνα και το κτίριο των Δημοτικών Σφαγείων γειτνιάζει με τη θάλασσα, εξ αιτίας δε της μεγάλης δυσοσμίας εκ της σφαγής πολλών ζώων μαζί, καθίστατο αδύνατο το κλείσιμο των θυρών του κτιρίου.

Ακολούθως το δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη του: α) τις ενώπιον της ΤΔΕ καταθέσεις των μαρτύρων και συναδέλφων του ασφαλισμένου Γ.Ζ. και Α.Κ., σύμφωνα με τις οποίες, ο καθού δούλευε συνεχώς κατά την ημέρα του ατυχήματος (21.12.84) λόγω των εορτών των Χριστουγέννων, β) ότι σύμφωνα με την από 4.9.87 έκθεση του αρμοδίου υπαλλήλου του Υπ/τος ΙΚΑ Χανίων κατά την 21.12.84, ο αριθμός των προς σφαγή ζώων ήταν αυξημένος (προφανώς σε σχέση με τον συνήθη αριθμό ζώων), γ) ότι, σύμφωνα με την από 2.9.87 έκθεση εξέτασης των άνω μαρτύρων, ενώπιον του αρμοδίου υπαλλήλου του παραπάνω Υπ/τος, που λαμβάνεται νομίμως υπόψη από το Δικαστήριο (ΣτΕ 2175/88 ΕΔΚΑ 1988/628), το άναμα του καζανιού έγινε στις 23.00 της 20.12.84 και η έναρξη της σφαγής των ζώων στις 0.30 της επομένης, τα προς σφαγή ζώα ήταν πολλά και λόγω φόρτου εργασίας η σφαγή άρχισε νωρίτερα της συνηθισμένης ώρας κρίνεται ότι ο ασφαλισμένος, κατά το χρόνο που υπέστη το καρδιακό επεισόδιο, υπεβάλλετο σε έντονη και μεγαλύτερη της συνήθους σωματική και ψυχική κόπωση λόγω των έντονων προσπαθειών που κατέβαλε προκειμένου να ανταποκριθεί σε ασυνήθεις όρους εργασίας (νυκτερινό και μεγαλύτερο του συνήθους ωράριο, φόρτος εργασίας μεγαλύτερος του συνήθους) και κάτω από εξαιρετικά δυσμενείς του

περιβάλλοντος χώρου συνθήκες (υπερβολικό κρύο και υγρασία λόγω των Χειμώνα και της γειτνίασης των Δημοτικών σφαγείων με τη θάλασσα). Παραπέρα όμως το Δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη του ότι και πάλι η γνωμάτευση της ΒΥΕ (αριθ. 105/89) δεν είναι ειδικά αιτιολογημένη αφού σ' αυτή δεν περιλαμβάνεται κρίση για την ύπαρξη ή μη αιτιώδη συνδέσμου μεταξύ της πάθησης του ασφαλισμένου και των ως άνω δυσμενών συνθηκών εργασίας παρά τις επιταγές της παραπάνω προδικαστικής απόφασης, αναφέρουσα απλώς ότι "στον ασφαλισμένο δεν υπάρχει έμφραγμα μυοκαρδίου, αλλά στεφανιαία νόσος των αγγείων η οποία είναι χρόνια κοινή νόσος και όχι νόσος εξ εργατικού ατυχήματος" κρίνει, ότι οι παραπάνω διαπιστωθείσες ήδη (από τις μαρτυρικές καταθέσεις ενώπιον της ΤΔΕ των συναδέλφων του ασφαλισμένου - εκδοροσφαγέα), πολύ δυσμενείς συνθήκες παροχής της εργασίας κατά τον κρίσιμο χρόνο κάτω από τις οποίες ο ασφαλισμένος υποχρεώθηκε να εργαστεί με ωράριο νυκτερινό και μεγαλύτερο του συνήθους, λόγω των επικειμένων εορτών Χριστουγέννων 1984, και σε συνθήκες υπερβολικού κρύου και υγρασίας, λόγω του ανοίγματος των θυρών των σφαγείων (εξαιτίας της δυσσομίας που προκαλεί η σφαγή των ζώων και της γειτνίασης τους με τη θάλασσα), ήταν το αίτιο της καρδιακής κρίσης που εμφανίσθηκε στον ασφαλισμένο καθόν χρόνον αυτός εργαζόταν, κάτω από τις παραπάνω συνθήκες, στα Δημ. Σφαγεία Χανίων, ο οποίος, σύμφωνα με την παραπάνω γνωμάτευση της ΒΥΕ, πάσχει από στεφανιαία νόσο των αγγείων που είναι μεν χρόνια κοινή νόσος, πλην κάτω από φυσιολογικές και ομαλές συνθήκες παροχής της εργασίας αυτής, είναι αμφίβολο αν θα εκδηλωνόταν η κρίση κατά τον ως άνω χρόνο (21.12.84)

Μετά από αυτά το Δικαστήριο κρίνει, ότι το προπεριγραφόμενο περιστατικό που συνέβη στον ασφαλισμένο Ν.Π., καθόν χρόνον αυτός εργαζόταν στα Δημ. Σφαγεία Χανίων (21.12.84), αποτελεί εργατικό ατύχημα αφού αυτός, κατά τον κρίσιμο χρόνο εργαζόταν κάτω από τις αναφερόμενες εξαιρετικά δυσμενείς κλιματολογικές και εργασιακές συνθήκες. Κατά συνέπεια η ΤΔΕ του Υπ/τος ΙΚΑ Χανίων που έκρινε όμοια, δεν έσφαλε και πρέπει ως εκ τούτου να απορριφθεί η κατά της απόφασης αυτής προσφυγή του Δ/ντή του εν λόγω Υπ/τος στο σύνολό της, ως αβάσιμη.